

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ

**Державний заклад
«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»**

Навчально-науковий інститут соціальних і гуманітарних наук

Кафедра політології і міжнародних відносин

ЗАТВЕРДЖЕНО:
Ректор ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка
_____ Олена КАРАМАН

**ПРОГРАМА
фахового вступного випробування
з політології та міжнародних відносин
для вступу на навчання
за другим (магістерський) рівнем вищої освіти**

Полтава – 2025

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма складена для вступників спеціальності «Політологія» освітнього ступеня «Магістр». Програма охоплює комплекс основних питань із фахових дисциплін зі спеціальності «Політологія», у ній враховано зміст підготовки з циклу навчальних дисциплін професійної та практичної підготовки: «Загальна теорія політики», «Теорія політичних систем», «Історія зарубіжної та української політичної думки», «Аналіз сучасних громадських рухів», «Методи політичних досліджень», «Політична культура та етика», «Політична соціологія», «Політична ідеологія», «Політична діяльність в етнонаціональній сфері», «Політичний менеджмент», «Партологія та політичні еліти», «Історія міжнародних відносин», «Теорія міжнародних відносин», «Міжнародні відносини та світова політика». Такий підхід дозволяє виявити рівень професійної підготовки вступника, перспективи його подальшого становлення у навчальному процесі.

Вимоги до знань та умінь студентів під час вступного випробування абітурієнт повинен виявити знання:

- закономірностей розвитку політичної теорії;
- основних тенденцій та закономірностей розвитку політичних процесів;
- теорії і методології політичної науки;
- основних етапів розвитку світової політичної думки, її основних доктрин і концепцій;
- історії політичної думки України;
- сучасного стану і перспектив розвитку політичної науки в Україні;
- основних шкіл та напрямків сучасної зарубіжної політичної науки;
- системи інститутів державної влади, місцевого і регіонального самоврядування;
- принципів і особливостей організації політичної і державної влади в Україні і в зарубіжних країнах;
- сутності та специфіки різних форм державного правління і державного устрою;
- методики проведення наукових досліджень за спеціальністю, підготовки аналітичних матеріалів;
- методики викладання суспільно-політичних дисциплін;
- політичних систем світу і особливостей їх функціонування;
- політичних режимів і специфіки їх трансформації;
- причин краху радянського тоталітарного режиму і закономірностей утвердження незалежної України;
- сутність політичної влади та принципів її розподілу;
- проблеми формування громадянського суспільства і правової держави у сучасній Україні

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Історія політичної науки. Політичні ідеї Давньо-східних цивілізацій. Політичні вчення у Стародавній Греції. Політична етика Сократа. Вчення Платона про «ідеальну державу». Вчення Аристотеля про політику. Політико-правова думка Стародавнього Риму. Поняття держави у вченні Цицерона. Особливості політичної думки епохи Середньовіччя. Політичні ідеї у вченні Августина Блаженного. Політичний зміст доктрини Фоми Аквінського. Політико-правові ідеї Марсілія Падуанського. Вчення Ж. Бодена про суверенітет. Політико-правова думка Візантійської імперії. Кодекс Юстиніана. Особливості політичної думки Нового часу. Н. Макіавеллі як основоположник науки про політику. Політичні ідеї Г. Гроція. Т. Гоббс про виникнення і сутність держави. Дж. Локк як основоположник теоретичної системи класичного лібералізму. Дж. Монтеск'є про форми держави і поділ влади. Класичний лібералізм (Б. Констан, І. Беніаміні, А. Токвіль). Ліберально-демократичні концепції у Північній Америці (Т. Джефферсон, Д. Медісон). Вчення про державу і владу у філософії І. Канта. Органічна теорія держави Г. Спенсера. Політичні погляди Л. Гумпловича. Вчення про громадянське суспільство, державу та право у філософії Г. В. Ф. Гегеля. Політична філософія Ф. Ніцше. Марксистське вчення про політику, державу і владу. Особливості російської політичної думки. Сучасна американська політологічна школа. Французька політологічна школа. Розвиток політичної науки у Великій Британії та Німеччині в XX-XXI ст. Політична думка країн Центральної Європи XX-XXI ст.

Влада в політичному житті суспільства. Сутність та особливості політичної влади та її головні особливості. Форми і методи здійснення політичної влади. Проблеми легітимності влади.

Політична система суспільства як базова категорія сучасної політології. Особливості системного підходу до вивчення суспільства. Основні теоретичні моделі політичної системи суспільства. Функції політичної системи суспільства. Типологія політичних систем. Структура політичної системи суспільства. Політична система як сукупність взаємодіючих підсистем: інституціональної, комунікативної, функціональної, нормативної, політико-культурної. Тенденції розвитку політичних систем. Порівняльна характеристика політичних систем країн світу. Політична система сучасної України.

Політичний режим. Сутність та основні складові політичного режиму. Типологія політичних режимів. Політичні й державні режими. Основні типи політичних режимів сучасності: тоталітарні, авторитарні, демократичні. Демократія як суспільне явище і наукове поняття. Основні концепції демократії. Політичні принципи демократії. Демократія як механізм політичної взаємодії. Динаміка політичних режимів.

Держава як основний інститут політичної системи. Політика і держава. Основні форми державного правління. Основні форми державного устрою. Виникнення та сутність держави. Теорії походження держави. Держава як головне знаряддя політичної влади у суспільстві. Ознаки і функції держави. Типологія держав. Концепція правової держави. Поділ влади як один з основних принципів правової держави. Соціальна держава. Механізми здійснення

державної влади. Бюрократія в структурі державної влади. Форми державного правління і державного устрою. Тенденції розвитку сучасної держави. Конституція України про будову і механізми здійснення державної влади.

Держава як управлінська система. Співвідношення понять «державне управління», «публічне управління» та «публічне адміністрування». Методи державного управління та їх характеристики. Органи державної влади в системі публічного управління. Поняття «державний апарат» і «державна служба». Місцеве самоврядування як складова публічного управління. Система адміністративно-територіального устрою як механізм управління державою. Особливості територіальної організації влади в Україні.

Сутність громадянського суспільства. Громадянське суспільство та його роль у функціонуванні сучасних демократичних країн. Сутність та основні ознаки правової держави. Взаємозв'язок правової держави і громадянського суспільства. Громадянське суспільство як джерело політичних інтересів. Інститути громадянського суспільства. Громадські організації і рухи в політичному житті суспільства. Самоврядування як політичний інструмент громадянського суспільства. Політична роль засобів масової комунікації. Вплив Інтернету на політику.

Партія як політичний інститут та суб'єкт політики. Основні ознаки і функції політичних партій. Типологія політичних партій і партійних систем. Сучасні партійні системи. Становлення багатопартійності в Україні. Громадсько-політичні об'єднання та суспільно-політичні рухи в політичному житті суспільства. Теорія груп інтересів та груп тиску. Лобізм. Моделі та механізми функціонального представництва інтересів (клієнтели, кланова система представництва інтересів; корпоративізм та неокорпоративізм, плюралістична система представництва інтересів). HR та PR в політичній діяльності. Нормативно-правове регулювання діяльності груп інтересів та груп тиску в Україні.

Поняття політичної еліти. Класичні та сучасні демократичні концепції еліт. Структурно-функціональний і ціннісний підходи до визначення політичних еліт. Політичні еліти як суб'єкти політичного процесу. Типи та функції політичних еліт у сучасному суспільстві. Роль мас та еліт у демократичних транзитах. Особливості політичної еліти незалежної України. Лідерство як закономірність політичного життя суспільства. Сутність та витoki політичного лідерства. Типологія і функції політичного лідерства. Особливості політичного лідерства в сучасних умовах. Характерні риси політичного лідера та основні вимоги до нього. Проблеми формування політичного лідерства і політичних еліт в сучасній Україні.

Поняття політичного процесу. Структура політичного процесу. Основні типи політичних процесів. Глобальні та регіональні процеси. Революційні та еволюційні, закриті та відкриті, стабільні та нестабільні політичні процеси. Форми здійснення політичного процесу. Суб'єкти політичного процесу. Багатовимірність та суперечливість політичних процесів. Трансформація й модернізація як політичні процеси сучасності. Специфіка політичних процесів демократичного суспільства. Особливості трансформації тоталітарних та

авторитарних режимів у сучасні демократії. Сутність демократизації як політичного процесу. Демократичний транзит як процес переходу до демократії. Особливості демократичного транзиту в Україні. Модернізаційний підхід до аналізу політичних процесів. Революція, реформи і політична модернізація. Основні моделі політичної модернізації. Суперечливо-кризовий характер модернізаційних процесів у сучасному світі.

Поняття політичного конфлікту. Конфлікт і злагода у політичному процесі. Сутність, типологія та функції соціально-політичних конфліктів. Суб'єкти та об'єкти політичного конфлікту. Стадії визрівання та розвитку політичних конфліктів. Політична криза і способи виходу з неї. Особливості компромісно-консенсусного подолання конфліктів. Конфліктність українського суспільства та шляхи досягнення суспільної злагоди.

Особа як суб'єкт політики. Рівні залучення особи у політику. Основні форми політичної участі. Сутність політичної соціалізації особи. Основні напрями та умови політичної соціалізації. Проблеми політичної соціалізації в сучасному українському суспільстві. Особа як учасник політичного процесу. Особливості та структура політичної поведінки особи, групи, мас. Типологія політичної поведінки. Специфіка масової поведінки в політиці. Характерні риси поведінки маси: публіка і натовп. Регуляція політичної поведінки. Особливості політичної поведінки в умовах трансформації політичного режиму.

Участь громадян у визначенні та здійсненні політики. Політична соціалізація як процес становлення громадсько-політичних якостей людини, її політичних інтересів та політичної культури. Політична культура як елемент політичної системи. Історичні типи політичної культури. Політична свідомість: сутність, структура, функції. Політична ідеологія, її роль у політиці. Основні сучасні ідеологічні доктрини. Мораль і політика. Проблема співвідношення цілей та засобів в політиці. Політична етика.

Політична діяльність: структура та форми. Політичне функціонування та політична участь. Основні форми консенсусного та радикального стилів політичної діяльності. Політичний екстремізм. Насильство як елемент політичного життя. Шляхи обмеження насильства в політиці. Політична пасивність та активність. Політична діяльність як наука та мистецтво. Раціональне та ірраціональне в політичній діяльності.

Політичне рішення як складова політичної діяльності. Теорія прийняття політичних рішень як галузь науки про політику. Структура політичного рішення. Класифікація політичних рішень за суб'єктом, об'єктом, результатам, методами і процедурами прийняття, за масштабами порушених інтересів. Допустимі, оптимальні та ефективні рішення. «Відкриті» і «закриті» рішення. Етапи прийняття політичних рішень: підготовчий, етап постановки цілей, етап їх реалізації. Фактори, що впливають на прийняття і сприйняття політичного рішення. Орієнтація на цінності, на ресурси і на рішення проблеми. Методи прийняття політичних рішень. Проблема забезпечення оптимальності та ефективності політичних рішень.

Сутність системного аналізу, його основні принципи та категорії. Поняття суспільної системи. Політика як система. Основні характеристики

політичних систем під кутом зору системного аналізу. Теоретичне моделювання політичних систем. Класичні моделі політичних систем. Розвиток системних досліджень політики в сучасній політології. Теоретичне і практичне значення системного аналізу політики.

Політичний аналіз і прогнозування як необхідні умови ефективності політичного процесу. Політична ситуація як основний предмет прикладного політичного аналізу. Основні типи та напрями політичного прогнозування. Типи прогнозів: пошуковий, нормативний, вірогіднісний та ін. Основні напрями прогнозування, його етапи. Методологія політичного прогнозування. Прогнозування та моделювання в політології. Надійність політичного прогнозу. Передбачуване і непередбачуване в суспільно-політичному житті. Раціональне та ірраціональне у політичній науці та практиці. Політичний ризик у діяльності суб'єктів політики, прогнозування його можливих наслідків. Втілення планів і прогнозів у політичних рішеннях і діях. Соціальне прогнозування і моделювання. Футурологія.

Інформація як особливий ресурс наукової діяльності. Інформація в структурі політичних досліджень. Теоретична і емпірична інформація про політичні явища та процеси. Джерела інформації і їх основні типи. Основні етапи інформаційно-аналітичної роботи. Політичний консалтинг.

Поняття політичного маркетингу та менеджменту. Основні методи маркетингових досліджень у політиці. Політична реклама, паблікрілейшнз та іміджмейкерство в структурі політичного маркетингу. Політичний менеджмент як система управління політичними процесами. Складові політичного менеджменту. Планування, організація, мотивація і контроль як основні принципи менеджменту. Аналітичний аспект політичного менеджменту. Класифікація та особливості діяльності політичних менеджерів. Зв'язок політичного маркетингу і політичного менеджменту.

Політичні технології. Політична кампанія як сукупність технологій. Вибори та виборчі кампанії. Складові виборчих кампаній. Виборчі системи. Основні типи виборчих систем. Законодавче регулювання виборів і політичні технології їх проведення. Виборча кампанія: етапи, особливості проведення. Еволюція виборчої системи України. Взаємозв'язок виборчої та партійної систем. Електоральні технології.

Маніпулятивна складова політики. Міфотворчість як знаряддя політичного маніпулювання. Сутність та механізми політичної пропаганди та агітації. Психологічна та інформаційна війна в політиці.

Поняття світового політичного процесу. Міжнародні відносини як складова світового політичного процесу. Сутність та основні функції зовнішньої політики. Основні цілі й засоби зовнішньої політики держави. Основні напрями зовнішньої політики української держави.

Основні тенденції розвитку сучасного політичного процесу: глобалізація, регіоналізація. Етапи процесу політичної інтеграції. Характерні риси процесу глобальної регіоналізації. Прояви глобальної регіоналізації. Наслідки глобальної регіоналізації для глобалізаційних процесів сучасного світу. Співвідношення глобалізації і глобальної регіоналізації.

Глобальні процеси як феномен і об'єкт міждисциплінарних досліджень сучасної науки. Характер протиріч і динаміка розвитку сучасної цивілізації. Нові небезпеки і ризики, притаманні процесу глобалізації. Провідна роль політичної складової в сучасних глобалістських дослідженнях. Місце і значення в них соціально-гуманітарних наук. Основні завдання і проблеми політичної глобалістики. Методологія вивчення глобальних процесів: системний підхід, структурно-функціональний аналіз, цивілізаційний аналіз, компаративний підхід, політична герменевтика, методи математичного моделювання і прогнозування тощо.

Основні глобальні проблеми сучасності. Концепція сталого розвитку. Нове місце та характер війн в сучасному світі. Гібридні війни. Політика української держави в умовах глобалізації сучасного суспільно-політичного життя.

Національні інтереси і пріоритети зовнішньої політики України: геополітичні, економічні, військово-політичні, регіональні. Участь в рішенні європейських і міжнародних проблем. Сприяння розвитку національної економіки. Забезпечення прав людини і основних свобод. Забезпечення міжнародної підтримки в захисті суверенітету України. Роль засобів масової інформації в умовах сучасного політичного розвитку. Інформаційна політика в Україні: суть і механізми реалізації. Зміст і принципи інформаційно-ідеологічного забезпечення зовнішньої політики. Захист національних інтересів. Економічний аспект глобалізації і виклики для України. Основні моделі національної безпеки. Зовнішні та внутрішні загрози національній безпеці України та перспективні можливості їх подолання в євроінтеграційних умовах.

Історія міжнародних відносин у стародавньому світі

Стародавні держави (Єгипетське царство, «шумерська анархія»). Імперії – гегемонії (Асирійське царство, Вавилонське царство, імперія Ахеменідів). Виникнення дипломатії на Близькому Сході. Стародавні греки і поліси як конкурентні міста-держави. Стародавні греки після V ст. до н. е.: пізня античність та імперія (Олександр Македонський, елліністичні держави, Римська республіка та Римська імперія – система *Pax Romana*). Антична наукова думка щодо міжнародних відносин.

Суверенна держава та «Вестфальська система міжнародних відносин» у ранній новий час. Європейська територіальна держава до Вестфальського миру, основи суверенітету, монархія Ренесансу (суверенітет і династична держава). Барокова дипломатія доби Ренесансу. Тридцятирічна війна та європейська система держав. Вестфальський мир і Вестфальський міф. Проблема війни та миру у науковій думці XVII ст. Концепт *Ultima Ratio Regum*: війна, баланс влади та міжнародне право у Європі. Централізована, бюрократизована мілітарна держава. Людовик XIV і загроза французької гегемонії. «Реальна політика» XVIII ст. і формування Пруссії.

Нація, держава та імперія у XIX ст. Європейська система міжнародних відносин до 1870 р. Народний суверенітет, націоналізм та міжнародні відносини. Французька революція та пов'язані з нею зміни у системі міжнародних відносин.

Мистецтво війни. Віденська система міжнародних відносин. Нові нації. Міжнародні відносини у світі після 1870 р. Дипломатія великих держав. Система Бісмарка. Імперіалізм і перша глобалізація. Міжнародне право. Передумови Першої світової війни.

Кінець європейської гегемонії. Перша світова війна і мир. Паризька мирна конференція та її наслідки. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин. Криза міжнародних відносин 1920-х рр. Зовнішня політика фашистських держав та їхні міжнародні інституції. Мюнхенська змова. Друга світова війна та «провінціалізація Європи». Антигітлерівська коаліція. Міжнародні конференції під час війни. Занепад колоніальних імперій. Післявоєнний устрій. Бретон-Вудська угода і світова фінансова система.

Світ під час і після холодної війни. Концепція холодної війни і міжнародні реалії. Перший етап холодної війни. Ядерна холодна війна. Карибська криза міжнародних відносин. Другий та третій етапи холодної війни. В'єтнамська війна та американська зовнішня політика. Політика розрядки. Світовий устрій і міжнародні відносини після холодної війни. Історія холодної війни у працях істориків-міжнародників, проблема кінця історії і повернення історії.

Теорія міжнародних відносин як наука та навчальна дисципліна. Предмет та об'єкт науки ТМВ. Основні завдання вивчення курсу. Понятійно-категоріальний апарат. Історичний екскурс з питання формування і становлення теорії міжнародних відносин як науки, засвоєння головних цілей-ідеалів, а також спеціальних завдань теорії міжнародних відносин.

Основні етапи розвитку науки про міжнародні відносини. Наукові школи та напрямки теорії міжнародних відносин. Міжнародно-політична думка Стародавнього Китаю (конфуціанство, легізм). Міжнародно-політична думка античної Греції. Міжнародно-політична думка середньовіччя. Міжнародно-політична думка епохи Відродження. Міжнародно-політична думка Нового часу. Класичний або традиційний напрям політичної думки з проблем зовнішньої політики і міжнародних відносин. Конфуціанство. Легізм. Роль силового чинника в міжнародних відносинах.

Джерела політичного реалізму (Фукідід, Н. Макіавеллі, Т. Гоббс, Г. Гегель, М. Вебер). Теорія балансу сил. Зміст і поняття. Основні принципи теорії політичного реалізму: Г. Моргентау, Р. Арон, Г. Кіссінджер. Неореалізм: К. Уолтц «Теорія міжнародної політики», Р. Гілпін «Війна і зміни в світовій політиці». С. Хантінгтон «Зіткнення цивілізацій». Поняття стабільності, нестабільності, рівновага сил. Найважливіші відмінності неореалізму від теорії класичного реалізму. Критика неореалізму.

Джерела політичного лібералізму в міжнародних відносинах (І. Кант «Проект вічного миру», В. Вільсон, Р. Енджелл). Неолібералізм (Дж. Най, Р. Кеохейн, С. Краснер, М. Дойль) та його відмінність від класичного ідеалізму. Принципи та основні течії неолібералізму. Критика неолібералізму. Ф. Фукуяма «Кінець історії». Сутність мондіалізму.

Основні принципи неомарксистських теорій: несиметричність, нерівність в світовій системі, суперечності між «центром» та «периферією», експлуатація «третього світу» (Півдня) «першим» (Північчю). Теорія світо-систем (І. Воллерстайн), теорія світової гегемонії (А. Грамши, Р.Кокс), теорія «залежності» (Й.Галтунг, А.Франк).

Основні принципи транснаціоналізму: взаємозалежність та транснаціоналізація міжнародних відносин, ріст числа та багатоманіття «недержавних» суб'єктів міжнародних відносин, втрата державою домінуючої ролі на міжнародній арені, стирання меж між внутрішньою та міжнародною політикою, міжнародні норми та інститути наднаціонального характеру – основа міжнародного порядку. Значення праць Р.Кехейна, Дж.Ная для розвитку транснаціоналізму. Постмодернізм (Мішель Фуко, Жак Дерріда, Франсуа Ліотар, Жан Бодрійяр).

Класичні та сучасні геополітичні концепції. Роль геополітики в теорії міжнародних відносин. Сутність Виникнення класичної геополітичної науки. Геополітика Рудольфа Челлена. Німецький політичний географ Фрідріх Ратцель. «Геополітичний журнал» генерала Карла Хаусхофера. Концепція життєвого простору (Lebensraum). Сучасне розуміння геополітики.

Геополітика морської держави. Праці А.Мехена. «Вплив морської сили на історію», Найважливіші концепції Х.Макіндера «Географічна вісь історії». Хартленд. Ідеї Н.Спайкмена. Рімленд. Атлантизм. Зб. Бжезинський «Велика шахівниця».

Постпозитивістський напрям в теорії міжнародних відносин. Причини критики позитивістської методології в міжнародних дослідженнях. Постмодернізм як теоретична альтернатива позитивістським підходам в інтерпретації міжнародних відносин та реакція на ускладнення сучасного світу. Вплив поглядів М. Фуко, Ж. Дерріда, Ж. Лакана, С. Жижека.

Основні течії постмодернізму: критична теорія, конструктивізм (А.Вендт, Б. Бузан); фемінізм, рефлексивізм.

Конструктивізм в теорії міжнародних відносин: конструювання ідентичності, теорія секьютеризації, теорія регіоналізації. Постструктуралізм в теорії міжнародних відносин: дискурс і реальність.

Дискусії «великі дебати» між представниками різних наукових шкіл та течій в теорії міжнародних відносин як чинник її розвитку. Перші дебати (40-і роки ХХ ст.) між ідеалістами та реалістами; другі (великі) дебати (60-70-і рр. ХХ ст.) – між традиціоналістами та модерністами (біхевіористами).

Учасники міжнародних відносин: проблема суб'єктності. Поняття «суб'єкта міжнародних відносин». Зміст понять «суб'єкт міжнародних відносин», «суб'єкт міжнародного права», «актор», «учасник», «сторона». Ознаки суб'єктності в міжнародних відносинах. Типологія суб'єктів міжнародних відносин. Держава як головний суб'єкт міжнародних відносин. Недержавні суб'єкти міжнародних відносин. Проблема пріоритетності суб'єктів. Співвідношення і взаємодія основних суб'єктів міжнародних відносин.

Суб'єкти міжнародних відносин. Цілі, інтереси та засоби учасників міжнародних відносин. Сутність і зміст поняття «учасник міжнародних відносин». Типологія та функціональні особливості суб'єктів міжнародних відносин. Держави як учасниці міжнародних відносин. Міжнародні міжурядові організації. Міжнародні неурядові організації. Транснаціональні корпорації. Інтереси та цілі учасників міжнародних відносин. Основні засоби досягнень цілей на міжнародній арені, їх характеристика: переконання, переговори, загроза, сила.

Міжнародні системи і світова політика. Співвідношення понять «міжнародні відносини» та «світова політика». Поняття міжнародної системи. Світова політика як система відносин між державами та групами держав, провідними соціальними, економічними та політичними силами і організаціями, які діють на світовій арені.

Міжнародна система як визначений характер взаємодій між основними учасниками міжнародних відносин. Історичний розвиток міжнародних систем. Основні характеристики Вестфальської, Віденської, Версальсько-Вашингтонської міжнародних систем, Розстановка сил на міжнародній арені після закінчення першої світової війни. Паризька мирна конференція та її рішення Ялтинсько-Потсдамська міжнародна система. Створення Організації Об'єднаних націй(ООН), порівняння ООН та Ліги Націй.

Ситуація в країнах Центральної та Східної Європи. Економічне відновлення Європи. «План Маршалла». Доктрина Трумена. Наростання напруженості у міжнародних відносинах. Передумови та причини «холодної війни». Біполярна система міжнародних відносин. Холодна війна. Особливості сучасної міжнародної системи.

Процес деколонізації після Другої світової війни. Вихід країн, що визволилися, на міжнародну арену. Рух неприєднання. Особливості постколоніального розвитку країн «третього світу».

Сучасні тенденції світової політики. Природа і основа тенденцій світової політики. Специфіка і відмінність від тенденцій руху системи, еволюції міжнародних відносин. Інтеграційні процеси в сучасному світі і їх вплив на світовий політичний процес. Політична інтеграція як створення єдиного політичного співтовариства на основі союзу двох або декількох держав.

Глобальний, регіональний і локальний (субрегіональний) рівні політичної інтеграції. Етапи (фази) інтеграції: від зв'язків взаємозалежності – до єдиної політичної спільноти.

Розвиток європейської економічної інтеграції в 1970-х–початку 1980-х років ХХ ст. Організація європейського економічного співробітництва (ОЄЕС). «План Шумана». Римські договори 1957 р., створення Європейського співтовариства з атомної енергії (Євратом) та Європейського економічного співтовариства (ЄЕС), котрі стали йменуватися Спільним ринком. Декларація про Європейський Союз.

Суть і головна тенденція політичної інтеграції – поступова передача суверенітету до комунітарних структур. Політична дезінтеграція та її наслідки для світової політики.

Глобалізація як провідна тенденція розвитку сучасного світу. Основні етапи формування та розвитку глобалізаційних процесів. Сучасні форми глобалізації. Політична і економіко-фінансова складові процесу глобалізації. Глобалізація і регіоналізація. Проблеми залучення країн світу, що розвивається в процес глобалізації. Антиглобалізм. Процеси глобалізації в сучасній науковій політологічній літературі. Міжнародне співробітництво в області глобалізації та вирішення глобальних проблем.

Процеси демократизації в глобальному світі. Демократія і глобальне управління. Концепція «третьої хвилі демократизації». Перспективи і протиріччя процесів демократизації в сучасному світі. Міжнародна практика «примусової демократизації». Демократизація і гуманізація міжнародного життя: суть, характер, основні політичні параметри, протиріччя і парадокси.

Інструменти міжнародної політики. Філософські підвалини силового підходу. Сутність і параметри сили. Співвідношення понять сили та могутності. Доктрина балансу сил і «теорія доміно». Баланс сил та силова рівновага. Політика з позиції сили. Гегемонія та сфери впливу в міжнародних відносинах. Особливості силової політики в сучасних міжнародних відносинах.

Сутність, виникнення та розвиток дипломатичної діяльності. Форми дипломатичної діяльності: «економічна дипломатія», «цивільна дипломатія», «євродипломатія». Сутність і структура зовнішньополітичної свідомості. Міжнародна пропаганда: сутність, призначення, напрями, типологія. Техніка міжнародної пропаганди.

Міжнародні конфлікти та шляхи їх врегулювання. Поняття міжнародного конфлікту. Структура міжнародного конфлікту. Суб'єкти конфлікту, непрямі учасники конфлікту, медіатор, предмет конфлікту, об'єкт конфлікту, конфліктна ситуація. Витоки конфлікту: джерела, причини, передумови. Функції міжнародних конфліктів: інструментальна, регулятивна, інтеграційна, дезінтеграційна, символізуюча, аксеологічна, функція рівноваги. Стратегії поведінки в конфлікті: суперництво, співробітництво, компроміс, пристосування, уникнення. Тактики: жорсткі, нейтральні, м'які.

Типології міжнародних конфліктів. Раціональний конфлікт. Ірраціональний конфлікт. Статусні конфлікти. Глобальні, регіональні, локальні конфлікти. Типологія А. Рапоппорта («війна», «гра», «дебати»). Розвиток міжнародного конфлікту. Ескалаційний та деескалаційний розвиток. Регулювання міжнародних конфліктів. Міжнародні переговори. Концепція «керування конфліктом». Методичні рекомендації щодо оцінки, прогнозування та врегулювання міжнародних конфліктів.

Еволюція війни як соціально-політичного явища. Сила в міжнародних відносинах. Світова політика і стратегічні дослідження. Війна і мир – засоби затвердження, збереження і перерозподілу влади в сфері міжнародно-політичних відносин. Науково-політична думка з проблеми війни і миру. Насильство – атрибут світової політики (І. Ільїн). К. Клаузевіц про війну і його

критики. Взаємозв'язок світової війни і світової політики в ядерну епоху в умовах біполярного світу (Г. Кіссінджер, Р. Арон, П. Галлуа) і в постбіполярну епоху (Д. Давід).

Локальні і регіональні війни в сучасному світі, їх політичне значення і роль в світовій політиці. Сила як сутнісна характеристика міжнародних відносин та суб'єкта міжнародних відносин. М'яка, жорстка, розумна сила в міжнародних відносинах.

Глобальний «північ» і глобальний «південь» - проблема розриву і його подолання. Загальні уявлення і поняття «південь» і «північ». Різниця соціально-економічного розвитку. Проблема заборгованості 80-х і фінансових криз 90-х рр. Відносність розриву по лінії «південь» - «Північ»: розрив всередині «півдня», НІС і самі слаборозвинені країни. Причини розриву між «північчю» і «півднем». Роль глобалізації. спроби подолання розколу. Група 77 та концепція «нового міжнародного економічного порядку». Інститути подолання розриву: ЮНКТАД, МВФ і т.д. Перспективи боротьби з нерівномірністю розвитку. Ініціативи BIOTRADE.

Україна в сучасних міжнародних відносинах. Основні принципи, завдання та напрями зовнішньої політики України. Україна і міжнародні організації світового і регіонального рівнів. Курс України на інтеграцію в європейські та євроатлантичні структури. Україна в Раді Європи та ОБСЄ. Співробітництво України з Європейським Союзом: проблеми та перспективи.

Зовнішньополітична стратегія США в постбіполярному світі. США і глобальні процеси сучасності. Дискусії про роль і місце США в новому світопорядку. Неоізоляціонізм. Доктрина «Виборче залучення». «Узгоджена безпека». Проблема «гегемонії США» в сучасному світі. Формування американської зовнішньополітичної стратегії в кінці XX - початку XXI століття. Сучасна доктрина національної безпеки США. США і наростання терористичної загрози на Близькому Сході.

Регіональні проблеми міжнародних відносин. Системний вимір регіону. Проблеми міжнародної безпеки в контексті регіональних конфліктів. Країни Південної та Південно-Східної Азії в міжнародних відносинах. Війна у В'єтнамі 1964-1975 рр. та проголошення Соціалістичної Республіки В'єтнам (СРВ). Лаос, Індонезія та Камбоджа як об'єкти боротьби наддержав. Індійсько-пакистанське протистояння. Міжнародні відносини на Близькому, Середньому Сході та в Південній Азії. Відносини Індії та Пакистану на сучасному етапі. Ядерний фактор на субконтиненті. Кашмірська проблема: витоки та шляхи розв'язання.

Країни Далекого Сходу в міжнародних відносинах. Індійсько-китайське прикордонне протистояння. Шанхайське комюніке 1972 р. Вихід Китаю з міжнародної ізоляції та зміна його зовнішньополітичної доктрини. Американсько-китайське зближення: причини, сутність, наслідки. Тайванське питання. Дві Кореї в холодній війні. Проблеми корейського врегулювання. Сан-Франциська мирна система та зміцнення позицій Японії на зовнішньополітичній арені.

Регіональні міжнародні проблеми на Близькому і Середньому Сході. Геополітичні, економічні, релігійні та культурно-етнічні чинники

близькосхідного конфлікту. Утворення держави Ізраїль. Перша арабо-ізраїльська війна 1948-1949 років та її результати. Суецька криза 1956 р. та позиції провідних держав світу. Результати Другої і Третьої арабо-ізраїльської війни. Ірано-іракський та ірано-кувейтський конфлікти.

Латинська Америка в сучасних міжнародних відносинах. Характеристика Латиноамериканського регіону. Революційні процеси в Латинській Америці та політика США. Демократизація Латиноамериканського регіону. Інтеграційні процеси в регіоні та міжнародна співпраця латиноамериканських країн. Організація Американських Держав (ОАД) Північноафриканські країни в міжнародних відносинах. Країни Тропічної і Південної Африки у міжнародних відносинах. Конголезька та Нігерійська кризи. Інтеграційні процеси на Африканському континенті.

Європа та її місце в сучасній системі міжнародних відносин. Міжнародно-політичний ландшафт перехідного періоду. Виклики і проблеми сучасної Європи. Багатосторонні механізми інтеграції в Європі. ЄС, НАТО, ОБСЄ і РЄ як механізми розвитку міжнародних відносин в Європі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

- Андрусак Т. Історія політичних і правових вчень : навч. посіб. / Т. Андрусак. – Л. : Вид центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. – 220 с.
- Асиметрія міжнародних відносин / О. В. Заремба, Пол Даньєрі, М. Г. Капітоненко, В. О. Кременюк. – К.: Стилос, 2005. – 555 с.
- Бадер А. В. Політичні системи та збройне насилля: цілісно-системний аналіз : монографія / А. В. Бадер – Старобільськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2020. – 320 с.
- Баранівський В.Ф. Політологія : Підручник //В.Ф.Баранівський. – Київ : Національна академія управління, 2016. – 236. С.
- Бжезінський З. Україна у геостратегічному контексті: Пер. з англ. / З. Бжезінський – К.: КМ Академія, 2006. – 101 с.
- Бойко О. Історія України : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. – 3-тє вид., випр., доп. / О. Бойко. – К. : Академвидав, 2012.– 686 с.
- Бек У. Влада і контрвлада у добу глобалізації: нова світова політична економія. Ніка-Центр. 2011. 405 с.
- Берега А. В. Реформування публічної влади: сучасні концепції та політична практика: монографія. *НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького*. Логос. 2012. 359 с.
- Бурдяк В. Теоретичні і методологічні аспекти політологічних досліджень.
- Вегеш М.М. Політологія: Підручник // М.М.Вегеш. – Київ :Знання, 2008. – 384 с.
- Вибори і виборчі системи : навч. посіб. Київ : Персонал, 2011. 160 с. URL:
- Гаджиев К. Геополитика : учебник / К. Гаджиев. – М. : Изд-во Юрайт, 2011. – 479 с.
- Гелей С. Політико-управлінські системи світу: навч. посібник / С. Гелей, С. Рутар. – К. : Знання, 2006. – 668 с.
9. Жиро Т. Політологія / Пер. с польск. – Х.: Вид-во „Гуманітарний Центр”, 2006. – 428 с.
- Зовнішня політика та національна безпека : навч. посіб. / Г. П. Ситник, Д. В. Неліпа, М. Г. Орел. - Київ : Кравченко Я. О., 2021. - 243 с.
- Гедікова Н. П. Європейський та український лібералізм: теорія і практика : навч. посіб. Одеса : ВМВ, 2013. 284 с.
- Гелей С. Д., Рутар С. М. Політико-правові системи світу : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2020. 346 с.
- Гелей С., Рутар С., Кендус С. Політико-правові системи світу. Л.: Вид-во Львівської комерційної академії, 2004. 224 с.
- Герасимчук Т. Ф., Киридон А. М., Троян С. С. Загальна теорія політики: навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2017. 226 с.
- Гетьманчук М. П. Політологія: хрестоматія. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 600 с.
- Горбатенко В. П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика.
- Горбатенко В. П., Бульбенюк С. С. Політична трансформація в сучасному світі: навч. посіб. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал».

Грін Р. 48 законів влади. Пер. з англ. Л. Герасимчук. *Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»*. 2022. 608 с.

Демиденко Н. Політологія: навчальний посібник. Суми. Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ. 2022. 318 с.

Демократичний транзит у країнах Вишеградської групи й Україні: вибрані аспекти: навч. посіб. / за ред. Дмитра Шевчука та Віталія Лебедюка. Острог.: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2018. 224 с.

Історія політичної думки: підручник: у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, І. Ю. Вільчинська та ін.]; 2-е вид., перероб. і доп. - Львів : «Новий Світ-2000», 2017. - Т.2.: XX - початок XXI ст. - 598 с.

Камінська Н. В. Європейська система місцевого і регіонального самоврядування та Україна : монографія. Київ : КНТ, 2014. 414 с.

Капітоненко М. Теорія міжнародних відносин / Микола Капітоненко. - Чернівці: Книги - XXI, 2019. - 272 с.

Кельман М. С., Мельник Н.В. Самоорганізація народу як фактор формування громадянського суспільства в Україні: монографія. Львів: Видавництво «Растр-7», 2018. 212 с. Київ: Генеза, 2006. 400 с.

Ключкович А. Загальна теорія політики. Програма навчального курсу для студентів спеціальності «Політологія» (за вимогами кредитно-модульної системи): Методичний посібник. Ужгород, 2008. 52 с.

Мадіссон В. В., Кадлубович Т. І., Черняк Д. С., Пархоменко Н. В. Політична с

и Мальський М., Мацяк М. М. Теорія міжнародних відносин: Підручник. 3-є вид., перероблене і доп. - К.: Знання, 2007. - 461 с.

т Маслов Ю. К. Центральна та Східна Європа в пошуках сучасної системи влади : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2015. 387 с.

Мартиненко А. К. Міжнародні відносини 1945-1975 років: Навчальний посібник для студентів вищих навч. закладів. / А. К. Мартиненко, Б. А. Мартиненко – К.: Ліра, 2007. – 366с.

с Макар Ю. Політологія : навч. посіб. / Ю. Макар, О. Докаш, Т. Лаврук. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – 596 с.

ч Мірошніченко Ю. Конституційно-правове забезпечення народовладдя в Україні : монографія / Ю. Мірошніченко. – К. : Фенікс, 2012. – 360 с.

с Міжнародні відносини та світова політика : підручник / В. Манжола, В. Крушинський, С. Галака та ін. – К. : Київський ун-т, 2010. – 863 с.

н Міжнародні відносини та зовнішня політика України : підручник / Ю. В. Пунда, І. П. Козинець, В. С. Клименко та ін. – К. : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. – 328 с.

с Міжнародні відносини та світова політика : підручник / В. А. Манжола, В. Ю. Крушинський, С. П. Галака та ін. ; за ред. В. А. Манжолі. – К. : Знання, 2014. – 662 с.

п Міжнародні відносини та світова політика: навчальний посібник / О. Н. Кузь, Д. С. Коротков та ін. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 206 с.

л Міжнародні відносини та світова політика : навч. посіб. / М. П. Требін, Л. М. Герасіна, В. Л. Потрібна та ін. – Харків : Право. 2016. – 540 с.

с

т

в

Міжнародні системи та глобальний розвиток : підручник / В. А. Манжола, О. А. Коппель, М. Г. Капітоненко та ін. - Київ : Знання, 2014. - 526 с.

Мироненко П. В. Форма правління: політичні трансформації на зламу століть : монографія. Київ : ВЦ «Академія», 2014. 220 с.

Монолатій І. С. Теорія політичних партій та партійних систем : навч.-метод. посіб. для студ. спец. «Політологія». Івано-Франківськ : Плай, 2011. 80 с.

Муковський І. Т. Інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах : Навч. посіб. / Муковський І. Т., Міщенко А. Г., Шевченко М. М. – К. : Кондор. 2012. – 224 с.

Навчальний посібник. У 2- част. Чернівці: Рута, 2005.

Наїм М. Занепад влади: від владних кабінетів до полів битви й церков, а потім до держави, або чомусь сьогодні бути при владі означає зовсім інше, ніж колись. Пер. з англ. О. Дем'янчук. *Форс Україна*. 2018. 449 с.

Неліпа Д. В. Системний аналіз в політології. Підручник. К.: Центр учбової літератури., 2013. 304 с.

Неліпа Д. Системний аналіз в політології: підручник. Центр навчальної літератури. 2019. 304 с.

Остапець Ю., Токарь М. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів: колективна монографія. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 560 с.

Основи демократії : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / кол. авт.: М. Бессонова, О. Бірюков, С. Бондарук та ін. / за заг. ред. А. Колодій. – К. : Ай Бі, 2002. – 684 с.

Парламентаризм : підручник / В. А. Гошовська та ін. Київ : НАДУ, 2016. 672 с. 37

Петришин О. О. Правові засади місцевого самоврядування в зарубіжних країнах та Україні: теоретико-правовий та порівняльний аналіз : монографія. Харків : Право, 2014. 192 с. URL:

Політика європейської інтеграції: Навч. посібник / Під ред. проф. В. Г. Воронкової. – К.: ВД «Професіонал», 2007. – 512 с.

Політична влада і опозиція в Україні: порівняльний аналіз із зарубіжними країнами : монографія / за заг. ред. Ф. М. Рудича. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2016. 488 с.

Політична думка XX - початку XXI століть: методологічний і доктринальний підходи: підручник: у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.]. Львів: Новий Світ-2000, 2016. Том 1. 516 с.

Політична думка XX - початку XXI століть: методологічний і доктринальний підходи : підручник : у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.]. - Львів : «Новий Світ-2000», 2016. Т.1.

Політична наука в Україні. 1991-2016: у 2 т. Т.1 Політична наука: західні тренди розвитку й українська специфіка / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І.Ф. Кураса. К.: Парадам, вид-во, 2016. 656 с.

Політична система сучасного суспільства: навчальний посібник / В. В. Мадіссон, Т. І. Кадлубович, Д. С. Черняк, Н. В. Пархоменко. К.: КНУТД, 2015. 229 с.

Політична система України: конституційна модель та політичні практики: монографія. Кол. авт.: Зеленько Г. І. (кер., наук. ред.) та ін. Київ: ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 536 с.

Політична структуризація парламентів країн Центральної Європи : монографія. Львів : ПАІС, 2014. 352 с.

Політичні партії: теорія та функціональні практики :навч. посіб./Новакова О. В., Агафонова Г. С., Моїсєєва А. С., Струнін П. А. Луганськ : Вид-во СНУ і

м Політичні системи світу: кредитно-модульний курс : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 218 с. URL:

В Політичні трансформації у країнах Центральної Європи наприкінці ХХ- на початку ХХІ століть: Навчальний посібник / Упоряд. М. Лендшел. Ужгород: Додіграфцентр «Ліра», 2016. 464 с.

а Політологічна енциклопедія. Навчальний посібник. Умань, 2016. 548 с.

л Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна та ін. Жарків: Право, 2015. 815 с.

, Політологічний енциклопедичний словник / уклад.:Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2015. 816 с.

2 Політологія : підручник / М. П. Требін та ін. ; за ред. проф. М. П. Требіна; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків: Право. 2018. 460 с.

4 Політологія: Підручник / За заг. ред. М. Вегеша. К.: Знання, 2008. 384 с.

. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / за заг. ред. В. Бакірова, М. Сазонова. Харків : ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2008. 576 с.

3 П

θ Правові основи розвитку сучасних політичних систем: досвід та перспективи : монографія / Скрипнюк О. В., Василевич Г. О., Архоменко Н. М. та ін. ; передм. Ю. С. Шемшученка та Г. О. Василевича. Київ : Вид-во «Юридична думка», 2013. 290 с. 53

н Публічна політика : навч. посіб. / Телешун С. О., Ситник С. В., Рейтерович Я. В. та ін. ; за заг. ред. С. О. Телешуна. Київ : НАДУ, 2016. 340 с

л Роберт А. Поліархія. Участь у політичному житті та опозиція / О.Д. Білогорський (пер.з англ.). – Х. : Каравела, 2002. – 216 с.

н Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір. Львів: Тріада плюс, 2004. 392 с.

Романюк А.С. Еволюція політичних інститутів. Коли і за яких обставин сформувалися політичні інститути?: навч. посібник. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 184 с

л Романюк А.С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Західної Європи. – Львів: Вид.центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 393 с.

т Рудич Ф. Політологія: підручник. – 3-те вид., перераб., доп. / Ф. Рудич. – К. 9Либідь, 2009. – 480 с.

л

о

г

і

- Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія : дослідження структур, мотивів і результатів. Пер. з 2-го англ. вид. Київ : АртЕк, 2001. 224 с.
- Серьогіна С. Г. Форма правління: питання конституційно-правової теорії та практики : монографія. Харків: Право, 2011. 768 с. URL:
- Стойко О. М. Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН У
- к Талдикін О. В. Теорія влади. Структурно-логічні схеми і таблиці. *Дніпропр. держ. універ. внутр. справ.* 2020. 164 с.
- а Теорія політичних партій та партійних систем : навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «політологія» / Монолатій Іван Сергійович (укл.). Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. 2018. 78 с.
- і Троян С. С. Порівняльні політичні системи сучасності: Навчальний посібник. К., 2003.
- « Хома Н. М. Історія політичної думки: підручник: у 2-х т. 2-е вид., перероб. і доп. Львів: «Новий Світ–2000», 2017. 1000 с.
- о Цвих В. Ф., Батрименко О.В. Політологія: підручник. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2010. 671 с.
- о Шабанов М. О. Сучасні політичні режими: концептуальні засади та практичний вимір : навчальний посібник. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. 2022. 142 с.
- і Шергін С. О. Політологія міжнародних відносин: навч. посіб. / С.О. Шергін. - Дипломатична академія України при МЗС України, 2013. - 204 с.
- 2 Шляхтун П. П. Політологічний термінологічний словник / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ: Київський університет, 2015. 543 с.
- 1 Шляхтун П.П. Політологія: історія та теорія: підручник. *Центр учбової літератури.* 2021. 472 с.
- Ярош Б.О., Ярош О.Б. Загальна теорія політики: Навч. посіб. для студ. спец. «Політологія» вищ. навч. закладів. Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2005. 240 с.
- 1 Якушик В. Вступ до політології : навч.-метод. посібник для вивчення державознавчих тем курсу політології / В. Якушик. – К. : Юрінком Інтер, 2012. – 66 с.
- В
- .
- S. PoAlemis G. A. Political Systems and Their Relationship to the Economy and Freedom. Independently Published, 2021. 190 p.
- Geddes B., Wright J., Frantz E. How Dictatorship Work Power, Personalization, and Collapse. Cambridge: Cambridge University Press, 2018. 270 p.
- Kalmar I. White But Not Quite. Central Europe's Illiberal Revolt. Bristol University Press. 2022. 334 p.
- Lansford T. Political Handbook of the World 2022-2023. Revised and updated edition. University of Southern Mississippi, Gulf Coast. 2023. 2256 p.

G. Comparative Politics: Exploring Concepts and Institutions Across Nations, 6th edition, 2019.

Huntington S. The Third wave : Democratization in the Late Twentieth Century / S. Huntington. – Norman : University of Oklahoma Press, 1991. – 366 p.

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ, СТРУКТУРА ОЦІНКИ ТА ПОРЯДОК
ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ВСТУПНИКІВ**

Критерії оцінювання	Бальна шкала оцінювання			
	<i>найвищий рівень</i>	<i>150-274 високий рівень</i>	<i>125-149 задовільний рівень</i>	<i>100-124</i>

				<i>незадовільний рівень</i>
<i>Повнота відповіді</i>	Повна	Повна	Неповна	Неповна
<i>Глибина знань</i>	Достатні	Належні	Задовільні	Відсутні
<i>Володіння науковою термінологією</i>	Використовується при відповіді	Достатньо використовується	Мінімально, частково використовується	Відсутнє
<i>Здатність розв'язувати комплексні проблеми</i>	Достатня	Належна	Задовільна	Відсутня
<i>Уміння узагальнювати викладений матеріал</i>	Обґрунтовані висновки	Частково обґрунтовані висновки	Поверхнево обґрунтовані висновки	Відсутні висновки

ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Кожен абітурієнт під час складання фахового вступного випробування повинен дотримуватися моральних норм, правил етичної поведінки та принципів академічної доброчесності, а саме:

- самостійно виконувати завдання;
- не принижувати будь-яким чином гідність інших абітурієнтів, учасників освітнього процесу, запобігати таким діям з боку інших осіб;
- дотримуватися правил ділового етикету в поведінці та норм культури спілкування у комунікації з абітурієнтами, здобувачами вищої освіти, викладачами та співробітниками Луганського національного університету імені Тараса Шевченка;
- не використовувати телефон або гаджети під час проведення фахового вступного випробування.